

*„Această lucrare nu ar fi fost posibilă fără atenta și
prețioasa îndrumare a profesorului Viorel Mihai
Ciobanu și fără sprijinul și dragostea familiei mele, în
special a soțului meu Alexandru”*

Roxana Maria Trif

Cuvânt înainte

Lucrarea prezentată spre publicare de doamna judecător Roxana Maria Trif are un caracter monografic, fiind analizate două proceduri speciale cu largi aplicații în practica judiciară, divorțul și partajul bunurilor comune între soți. Având în vedere că ambele proceduri au cunoscut modificări legislative recente, cercetarea pune la îndemână un instrument actual atât pentru teoreticienii, cât și pentru practicienii dreptului.

Prin analiza ambelor proceduri și a modului de abordare lucrarea are puternice accente de originalitate. Ea se remarcă, de asemenea, prin caracterul interdisciplinar al cercetării, autoarea fiind nevoită ca, în afara analizei aspectelor de Drept procesual civil, să facă serioase incursiuni în domeniile Dreptului familiei, Dreptului civil și Dreptului internațional privat. În acest context, subliniem și prezentarea unor substanțiale elemente de drept comparat, îndeosebi în legătură cu motivele de divorț și procedura divorțului.

Remarcăm, pe fond, bogăția de informații și soluții în legătură cu aspectele cercetate, documentarea bogată și atentă și cercetarea proprie la instanțele din Brașov cu privire la motivele de divorț.

Deși cele două proceduri speciale au mai fost analizate în doctrină, autoarea nu s-a mulțumit să reproducă opiniile diferiților autori sau soluțiile din jurisprudență, ci le-a analizat critic și și-a prezentat argumentat propriul punct de vedere, iar atunci când a fost cazul a formulat și propuneri *de lege ferenda*. Soluțiile la care s-a oprit autoarea sunt corecte.

Se cuvin a fi subliniate și calitățile lucrării din punct de vedere al formei, care corespunde exigențelor unei lucrări științifice: aparatul critic bine pus la punct denotă probitate științifică; sistematizarea riguroasă; stilul clar, fraza elegantă și terminologia adecvată fac lectura accesibilă și plăcută, deși domeniul este mai arid.

În realizarea unei lucrări de o asemenea amploare și-a pus amprenta, în mod benefic, experiența de cadru didactic, autoarea fiind lector universitar ce predă Drept procesual civil și, desigur, experiența de avocat și apoi de judecător.

Profesor universitar dr. Viorel Mihai Ciobanu

Cuprins

Titlul I. Motivele de desfacere a căsătoriei.....	1
Capitolul I. Scurte considerații privind căsătoria și divorțul.....	1
Secțiunea 1. Evoluția vieții de familie din perspectivă istorică.....	3
§.1. Mesopotamia.....	5
§.2. Egiptul Antic.....	7
§.3. Familia ebraică.....	7
§.4. Persia.....	8
§.5. India.....	8
§.6. China antică.....	9
§.7. Japonia antică.....	10
§.8. Imperiul aztec.....	11
§.9. Imperiul incaș.....	11
§.10. Civilizația maya.....	12
§.11. Grecia antică.....	13
§.12. Celții.....	14
§.13. Popoarele germanice.....	15
§.14. Bizanțul.....	15
§.15. Arabii.....	16
Secțiunea 2. Familia romană - căsătoria și divorțul.....	17
Secțiunea 3. Căsătoria și divorțul din perspectivă religioasă.....	21
§.1. Religia creștină.....	21
a) Biserica ortodoxă.....	21
b) Biserica catolică.....	29
c) Bisericile protestante.....	33
d) Bisericile neoprotestante.....	34
§.2. Religia iudaică.....	38
§.3. Religia islamică.....	40
Capitolul II. Căsătoria și motivele de divorț în dreptul românesc vechi.....	43
Secțiunea 1. Legiuirea Codului Caragea.....	43
Secțiunea 2. Codul Calimach.....	45
Capitolul III. Motivele de divorț în Codul civil român.....	51
Secțiunea 1. Divorțul pentru cauze determinate.....	52
Secțiunea 2. Divorțul prin consimțământ mutual.....	59

Capitolul IV. Motivele de divorț în Codul civil austriac și legiurile din Ardeal.....	61
Secțiunea 1. Despărțirea de pat și masă și motivele de divorț în Codul civil austriac	62
Secțiunea 2. Despărțirea de pat și masă și motivele de divorț conform Legii XXXI din 1894	65
Capitolul V. Motivele de divorț în Codul familiei	69
Secțiunea 1. Evoluția motivelor de divorț în Codul familiei	69
Capitolul VI. Motivele de divorț în proiectul de modificare și completare a Codului civil	83
Capitolul VII. Motivele de divorț în legislația altor țări	88
Secțiunea 1. Motivele de divorț în țările continentului european	88
§.1. Franța	88
§.2. Italia	98
§.3. Germania	101
§.4. Austria.....	102
§.5. Belgia	104
§.6. Portugalia	105
§.7. Elveția	107
§.8. Olanda	108
§.9. Țările scandinave	109
§.10. Rusia	111
§.11. Republica Moldova	113
Secțiunea 2. Motivele de divorț în țările aparținând sistemului Common Law	115
§.1. Regatul Unit al Marii Britanii.....	115
§.2. Statele Unite ale Americii.....	118
Secțiunea 3. Motivele de divorț în țările Americii Latine....	120
Titlul II. Particularitățile procedurii divorțului	123
Capitolul I. Introducere	123
Secțiunea 1. Scurt istoric	123
Secțiunea 2. Definierea noțiunii de desfacere a căsătoriei.....	127
Secțiunea 3. Formele de desfacere a căsătoriei prin divorț...	128
Capitolul II. Evoluția procedurii de judecată a divorțului în legiurile românești	129

Secțiunea 1. Procedura divorțului pentru cauze determinate din Codul civil.....	129
Secțiunea 2. Procedura divorțului prin consimțământ mutual din Codul civil.....	137
Secțiunea 3. Incidența unor legi de procedură ulterioare.....	140
Secțiunea 4. Procedura divorțului în legea ardeleană.....	142
Secțiunea 5. Evoluția procedurii de judecată a divorțului reglementată prin Codul familiei și Codul de procedură civilă.....	146
Capitolul III. Instanța competentă.....	153
Secțiunea 1. Precizări prealabile.....	153
Secțiunea 2. Competența materială.....	153
Secțiunea 3. Competența teritorială.....	156
Capitolul IV. Participanții la procesul de divorț.....	161
Secțiunea 1. Precizări prealabile.....	161
Secțiunea 2. Părțile în procesul de divorț. Legitimarea procesuală.....	162
Secțiunea 3. Procurorul.....	166
Secțiunea 4. Autoritatea tutelară.....	168
Capitolul V. Cererea de divorț și întâmpinarea.....	172
Secțiunea 1. Cuprinsul cererii de divorț.....	172
Secțiunea 2. Taxa de timbru.....	176
Secțiunea 3. Depunerea cererii.....	179
Secțiunea 4. Fixarea termenului.....	181
Secțiunea 5. Citarea.....	184
Secțiunea 6. Întâmpinarea.....	187
Capitolul VI. Cererea reconvențională.....	189
Secțiunea 1. Cuprinsul cererii reconvenționale.....	189
Secțiunea 2. Taxa de timbru.....	191
Secțiunea 3. Depunerea cererii reconvenționale.....	191
Capitolul VII. Ședința de judecată.....	196
Secțiunea 1. Publicitatea.....	196
Secțiunea 2. Reprezentarea.....	199
Secțiunea 3. Prezența părților.....	202
Capitolul VIII. Probele.....	206
Secțiunea 1. Precizări prealabile.....	206
Secțiunea 2. Proba cu înscrisuri.....	207
Secțiunea 3. Proba cu martori.....	210
Secțiunea 4. Interogatoriul.....	211
Secțiunea 5. Ancheta socială.....	212

Secțiunea 6. Comisia rogatorie	215
Capitolul IX. Măsurile provizorii	217
Secțiunea 1. Precizări prealabile	217
Secțiunea 2. Încredințarea copiilor minori.....	218
Secțiunea 3. Obligația de întreținere.....	220
Secțiunea 4. Alocația pentru copii.....	221
Secțiunea 6. Folosința locuinței	224
Capitolul X. Cererile accesorii	225
Secțiunea 1. Precizări prealabile	225
Secțiunea 2. Încredințarea spre creștere și educare a copiilor minori.....	226
Secțiunea 3. Obligația legală de întreținere.....	233
Secțiunea 4. Stabilirea unui program de vizitare a minorului	240
Secțiunea 5. Încuviințarea purtării numelui din timpul căsătoriei.....	243
Secțiunea 6. Folosința locuinței	247
Capitolul XI. Actele de dispoziție.....	250
Secțiunea 1. Precizări prealabile	250
Secțiunea 2. Renunțarea la judecată a reclamantului.....	250
Secțiunea 3. Împăcarea soților	252
Secțiunea 4. Tranzacția.....	255
Capitolul XII. Hotărârea de divorț și efectele ei	257
Secțiunea 1. Hotărârea de divorț	257
Secțiunea 2. Efectele hotărârii de divorț.....	260
Capitolul XIII. Căile de atac.....	266
Capitolul XIV. Recunoașterea hotărârilor străine	275
Capitolul XV. Elemente de drept comparat.....	278
§.1. Franța	278
§.2. Italia	294
§.3. Anglia și Țara Galilor.....	298
Titlul III. Partajul bunurilor comune ale soților	311
Capitolul I. Introducere	311
Capitolul II. Instanța competentă.....	314
Secțiunea 1. Competența materială	314
Secțiunea 2. Competența teritorială.....	318
Capitolul III. Participanții la procesul de partaj.....	320
Secțiunea 1. Părțile în procesul de partaj	320
Secțiunea 2. Participarea terților în procesul de partaj.....	321

Capitolul IV. Sesizarea instanței.....	325
Secțiunea 1. Cuprinsul cererii de partaj.....	325
Secțiunea 2. Taxa de timbru.....	330
Secțiunea 3. Depunerea cererii.....	332
Secțiunea 4. Fixarea termenului.....	334
Secțiunea 5. Citarea.....	336
Secțiunea 6. Cererea reconvențională.....	337
Secțiunea 7. Întâmpinarea.....	339
Capitolul V. Ședința de judecată.....	342
Secțiunea 1. Prima zi de înfățișare.....	342
Secțiunea 2. Probele.....	344
§.1. Proba prin înscrisuri.....	345
§.2. Proba cu martori.....	348
§.3. Proba prin interogatoriu - mărturisirea.....	353
§.4. Proba prin expertiză.....	355
§.5. Proba prin cercetarea la fața locului.....	360
§.6. Prezumțiile.....	361
Secțiunea 3. Stabilirea cotei de proprietate.....	361
Capitolul VI. Încheierea de admitere în principiu.....	365
Secțiunea 1. Caracterul încheierii.....	365
Secțiunea 2. Conținutul încheierii.....	367
Secțiunea 3. Căile de atac împotriva încheierii.....	369
Secțiunea 4. Emiterea unei încheieri suplimentare.....	372
Secțiunea 5. Efectele încheierii de admitere în principiu.....	374
Capitolul VII. Modalități de partaj.....	377
Secțiunea 1. Partajul în natură.....	377
Secțiunea 2. Reguli referitoare la formarea și atribuirea loturilor.....	380
Secțiunea 3. Atribuirea bunului unui singur copărtăș.....	388
Secțiunea 4. Vânzarea bunului.....	393
§.1. Prin bună-învoială.....	394
§.2. Prin executorul judecătoresc.....	396
Capitolul VIII. Hotărârea de partaj și efectele sale.....	402
Secțiunea 1. Hotărârea de partaj.....	402
Secțiunea 2. Efectul declarativ al partajului.....	403
Secțiunea 3. Caracterul de titlu executoriu.....	408
Secțiunea 4. Termenul de executare a hotărârii de partaj.....	410
Secțiunea 5. Reactualizarea valorii bunurilor, a contravalorii cotei de proprietate sau a sultei.....	411

Capitolul IX. Căile de atac	414
Secțiunea 1. Apelul	414
Secțiunea 2. Recursul	417
Capitolul X. Cauzele de ineficacitate ale partajului	419
Titlul IV. Situații speciale privind partajul bunurilor	
comune ale soților	423
Capitolul I. Introducere	423
Capitolul II. Partajul bunurilor comune în timpul căsătoriei, la cererea unuia dintre soți, pentru motive temeinice	425
Secțiunea 1. Condițiile în care poate interveni	425
Secțiunea 2. Particularități procedurale	430
Capitolul III. Partajul bunurilor comune în timpul căsătoriei, la cererea creditorilor personali ai unuia dintre soți	439
Secțiunea 1. Condițiile în care poate interveni	439
Secțiunea 2. Partajul pornit pe cale principală de creditorul unuia dintre soți	440
Secțiunea 3. Particularități procedurale	441
Secțiunea 4. Partajarea bunurilor comune pe cale incidentală, prin contestație la executare	444
Capitolul IV. Partajul bunurilor comune în timpul căsătoriei pe calea contestației la executare	445
Capitolul V. Partajul bunurilor comune în cadrul contestației la măsurile de urmărire	452
Secțiunea 1. Confiscarea specială ca măsură de siguranță în procesul penal	452
Secțiunea 2. Confiscarea contravențională	455
Secțiunea 3. Confiscarea specială instituită de Legea nr. 115/1996	456
Secțiunea 4. Reguli speciale privind colectarea creanțelor bugetare	458
Index	463
Bibliografie	479

TITLUL I

MOTIVELE DE DESFACERE A CĂSĂTORIEI

Capitolul I

Scurte considerații privind căsătoria și divorțul

1. De când omenirea a ieșit din stadiul primitiv al triburilor, constituindu-se în societăți civilizate, fundamentul acestor societăți a fost **familia**. Știm ce importanță covârșitoare a avut familia în structura statului roman și ce puteri întinse avea șeful familiei în dreptul civil roman. Doctrina creștină, influența obiceiurilor popoarelor de origine germanică și înceata transformare a instituțiilor sociale în decursul evului mediu au modificat bazele pe care era așezată familia romană, ajungând pe nesimțite la starea actuală. Cu toate atacurile și încercările ce s-au făcut pentru a dărâma așezămintele sociale, familia a rămas temelia pe care se așează statele moderne.¹

2. **Căsătoria** nu este, în fapt, decât rezultatul unei lungi evoluții, prin care uniunea sexuală a bărbatului cu femeia a fost reglementată din punct de vedere al conviețuirii și al efectelor în ce privește copiii și patrimoniul și transformată într-o instituție respectată și stabilă.

Privită ca simbol al unirii, sub semnul iubirii dintre bărbat și femeie, în **sens mistic** ea reprezintă unirea dintre Hristos și Biserica lui, dintre Dumnezeu și poporul Lui, dintre suflet și Dumnezeu. Tot în sens simbolic a fost privită de Jung, în cursul procesului de individualizare sau de integrare a personalității, ca împăcarea conștientului, principiu feminin, cu spiritul, principiu masculin.²

Importanța pe care căsătoria a avut-o dintotdeauna pentru soți și pentru societate a făcut ca ea să fie o instituție socială fundamentală.

---

¹ C. Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, Ed. Națională S. Ciornei, 1928, București, p. 291.

² J. Chevalier, A. Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol. I, Ed. Artemis, București, 1993, p. 277.

Prin reglementarea ei legală, chiar de la apariția istorică a dreptului, a devenit și o instituție juridică.

3. Căsătoria a fost și este în primul rând o **problemă personală**, întrucât ea unește bărbatul și femeia în cea mai firească comunitate de viață, familia, care le contopește într-o asemenea măsură existența, sentimentele, concepțiile și idealurile, încât relațiile dintre soți acoperă toată gama vieții personale și sociale a omului. Poate de aceea căsătoria apare ca cel mai fericit, mai serios și mai important act din viața bărbatului și a femeii.

4. Căsătoria este însă și o **problemă socială**, întrucât prin ea se întemeiază familia, care îndeplinește numeroase funcții, de la funcția biologică, de procreare, la funcțiile interne grupului familial, de viață în comun, de solidaritate morală și materială între membrii familiei, și până la funcțiile importante de educare și formare a copiilor pentru viață și pentru integrare normală în societate.¹

Importanța căsătoriei ca problemă individuală, dar și socială, a determinat reglementarea ei juridică în toate sistemele de drept, ceea ce reflectă permanența instituției căsătoriei. Această instituție a evoluat însă în decursul istoriei, existând organizări juridice diferențiate ale căsătoriei, în diferite sisteme de drept.

5. Familia, solid organizată și constituind prima celulă a edificiului social, s-a coagulat încet și în timp îndelungat. Căsătoria monogamă, poziția soției în familie, procrearea copiilor legitimi, stabilirea legăturilor de rudenie ș.a.m.d. sunt produsele unor concepții relativ noi, care au înlocuit altele primitive și barbare, care la rândul lor constituiseră un progres față de starea neorganizată a omului din epocile timpurii.

Într-adevăr, istoria civilizației omenești a cunoscut o fază în care nu se închegease încă noțiunea de familie. În **epocile arhaice** împreunările sexuale se făceau la întâmplare, copilul născut astfel nefiind unit prin nicio legătură de tatăl sau de mama sa, ci era privit ca și copil al întregului trib.

6. Mai târziu, a apărut **familia matriarhală**, bazată pe rudenia în linie feminină. Copilul este legat concret de mamă prin faptul vizibil

---

¹ I. Albu, Căsătoria în dreptul român, Ed. Dacia, 1988, Cluj-Napoca, p. 23.

al nașterii. Legăturile de rudenie se stabilesc unilateral între el și rudele materne. În fruntea familiei stă mama sau bunica, iar șeful familiei, protectorul natural al copilului, este fratele mamei sau al bunicii.

7. Pe scara evoluției a urmat **familia patriarhală**, tipul comun al civilizațiilor antice, întemeiată pe autoritatea tatălui. Capul familiei este părintele sau ascendentul cel mai în vârstă din neamul său. Acest șef ocrotește membrii familiei, dar are asupra lor o putere fără margini. Rudenia se leagă între copil și rudele tatălui, căci mama, ieșind prin căsătorie din familia ei de baștină, rupe viitoarele raporturi de rudenie care s-ar putea stabili între aceasta și copilul ce se va naște.

8. În sfârșit, la capătul evoluției găsim **familia modernă**, echilibrată în mod armonios, creând legături de rudenie între copil și rudele ambilor părinți, stabilind o judicioasă repartiție de roluri între soț și soție din punct de vedere al căsătoriei și al conducerii familiei.

Secțiunea 1. Evoluția vieții de familie din perspectivă istorică

9. O scurtă trecere în revistă a **evoluției familiei, căsătoriei**, modalităților și motivelor de disoluție a căsătoriei este utilă în înțelegerea derulării și evoluției instituției căsătoriei și, implicit, a instituției divorțului, care, deși nu a purtat acest nume de la început, a existat pe tot parcursul istoriei, motivele de desfacere a căsătoriei fiind mai mult sau mai puțin nominalizate, în funcție de evoluția vieții sociale și culturale, de dezvoltarea civilizațiilor.

Căsătoria este o instituție schimbătoare, ce a cunoscut numeroase fluctuații de-a lungul istoriei, pornind de la comunismul sexual, căsătoria în grup, poligamie până la căsătoria individuală.

10. După unele opinii, privită ca o uniune a indivizilor într-un cuplu în interesul procreării, căsătoria a fost „inventată” de strămoșii noștri din regnul animal, la unele păsări (cum ar fi corbii), la gorile și la urangutani asocierea părinților durând până la încheierea educației puilor sau până la moartea unuia dintre parteneri.¹

---

¹ W. Durant, A. Durant, *Civilizații istorisite 1, Moștenirea noastră orientală*, vol. I, Ed. Prietenii Cărții, București, 2002, p. 57.

Dacă privim zorii civilizației umane, după o perioadă a comunismului primitiv când problema hranei, a pământului, a vitelor și a nevoilor sexuale era stăpânită și rezolvată în comun¹, omul a simțit nevoia unor uniri, la început cel puțin provizorii², apoi a unor căsătorii în grup în care un număr oarecare de bărbați aparținând unui grup se însura, colectiv, cu un număr egal de femei aparținând unui alt grup³, pentru a trece apoi la poligamie fie sub forma **poliandriei** – căsătoria unei femei cu mai mulți bărbați⁴ fie sub forma **poligeniei** – căsătoria unui bărbat cu mai multe femei, pentru a ajunge în final la căsătoria monogamă.

Orice formă ar fi luat, odată apărută, căsătoria era obligatorie la aproape toate popoarele primitive, adultul necăsătorit nebucurându-se de vreo considerație în societate, fiind tratat de multe ori ca un bărbat pe jumătate.

11. Odată apărută căsătoria monogamă trebuie arătat că s-a impus cu strictețe **exogamia**, adică un bărbat nu avea voie să se însoare decât cu o femeie aparținând unui alt clan sau trib.

Dacă în epoca matriarhală bărbatul era adesea obligat să meargă să trăiască împreună cu membrii clanului femeii, odată cu progresul patriarhatului, după ce muncea o vreme pentru viitorul socru, pețitorul își aducea soția în clanul său sau, mai târziu o răpea pur și simplu și o aducea la casa lui.

Odată cu sporirea avuțiilor s-a ajuns ca ginerele să îi facă un cadou frumos tatălui fetei – constând în bunuri sau o sumă de bani – pentru a evita munca într-un clan străin sau războaiele ce urmau ade-

---

¹ Idem, p. 58.

² Ibidem, p. 59. Provizoratul consta în faptul că, fără niciun motiv sau pentru orice motiv, cuplul constituit ad-hoc se putea desface, fără nicio formalitate și nicio urmare, căsătoria putând să dureze mai puțin de o săptămână, la tribul Orang Sakai din Malacca existând chiar obiceiul ca o tânără femeie să locuiască o vreme cu fiecare bărbat din comunitate, trecând de la unul la altul, până făcea un tur complet, după care reîncepea periplul.

³ Obicei existent în Tibet și relatat și de Cezar care l-a întâlnit în Anglia timpurilor sale.

⁴ Idem, p. 60. Această formă de poligamie a rezistat numai în măsura în care numărul bărbaților era mai mare decât numărul femeilor, și a existat la vreo câteva triburi tibetane și la populația toda.

seori unor răpiri. În acest fel s-a ajuns la căsătoria prin cumpărare.¹ Ulterior s-a ajuns ca tatăl să-i ofere și el viitorului ginere un cadou, drept mulțumire pentru cumpărarea fetei, iar tații înstăriți, care vroiau să-și căsătorească fiicele, ofereau cadouri din ce în ce mai bogate, ajungându-se astfel la constituirea a ceea ce numim astăzi zestre, adică la cumpărarea ginerului de către socru.²

Ne vom opri în continuare asupra câtorva civilizații, pentru a trece în revistă elementele cele mai importante legate de căsătorie și divorț.

§.1. Mesopotamia

12. Asupra modului de organizare familială și juridică a Mesopotamiei dispunem de unele date încă din epoca sumeriană. Informațiile cele mai ample ni le furnizează însă **Codul lui Hammurabi**, redactat în secolul al XVIII-lea î.Chr. Acesta este o codificare a mai multor legi sumeriene și akkadiene, reflectând și realități din epoci mai vechi de anul redactării sale. În această societate se practica de regulă monogamia. Anterior căsătoriei între tineri se încheia o logodnă care reprezenta învoiala între viitorul soț sau părinții acestuia și părinții viitoarei soții. Ca o reminiscență a perioadelor anterioare, în care soția se cumpăra, tatăl băiatului sau chiar acesta, trimitea tatălui fetei diverse daruri (*biblu*) și o sumă de bani numită *tirhatu*. Dacă se strica logodna din vina băiatului, acesta pierdea *tirhatu* iar dacă se strica din vina tatălui fetei, acesta era obligat să înapoieze dublul darurilor primite (C.H. 159).

13. Căsătoria se realiza în fața funcționarilor ministeriali sau a preoților și era însoțită de ceremonii religioase și de serbări familiale. Soției i se alcătuia o dotă de către tatăl său sau de către frații săi, care rămânea în proprietatea sa dar era administrată de soț. Căsătoria era considerată în ființă din momentul în care soția se muta în casa soțului (C.H. 152).

Căsătoria încheiată fără un act scris nu era valabilă (C.H., 128).

---

¹ Idem, p. 64. Căsătoria prin cumpărare predomină în întreaga Africă, a existat în China, Japonia, India, Iudeea, America Centrală, Peru și chiar în Europa.

² Idem, p. 65.

Dacă soția se îmbolnăvea de o boală gravă sau devenea infirmă soțul putea să-și ia o a doua soție, fără a putea să o repudieze pe prima. Aceasta avea alegerea în a rămâne în casa soțului primind cele necesare traiului sau se putea întoarce la casa părintească luându-și cu ea dota constituită la încheierea căsătoriei. Dacă alegea să se întoarcă la părinți, căsătoria se considera desfăcută (C.H. 148, 149).

În caz de sterilitate a soției, soțul putea să-și ia o concubină (*sugi*), fără ca aceasta să devină egala soției legitime (C.H. 145). Concubina putea fi aleasă și oferită chiar de soție, dintre slavele casei sau una anume cumpărată, însă în acest caz soțul nu mai putea să-și aleagă el o concubină și să o aducă în domiciliul conjugal, dacă cea oferită de soție îi dăruia copii (C.H. 144, 146).

14. Divorțul era permis de lege. Cazurile de repudiere erau prevăzute de cod și limitative atât pentru bărbat cât și pentru femeie. Soțul își putea repudia soția pentru sterilitate, în acest caz fiind suficient să pronunțe cuvintele „te repudiez” pentru ca mariajul să se desfacă; de asemenea, își putea repudia soția pentru comportament neonest, necontrolat și neglijarea îndatoririlor sale de soție, acest motiv putând lua forme pasibile chiar de pedeapsa capitală (dacă „nu se îngrijește și pleacă, își ruinează casa și-și neglijează soțul, atunci femeia aceea va fi aruncată în apă” – C.H., 143).

15. Adulterul femeii o făcea pasibilă de pedeapsa capitală, dacă o prindea în flagrant, soțul putând să o înece împreună cu amantul ei sau să o ierte, dar numai cu încuviințarea regelui (C.H. 129). De asemenea, dacă era doar bănuită de adulter, ea nu se putea disculpa decât prin jurământ „pe numele zeilor” sau prin ordalia apei, adică prin aruncarea în valuri – când nu se îneca era socotită nevinovată; dacă se îneca, înseamnă că era vinovată (C.H. 131, 132).

16. Soția putea și ea să divorțeze, dar numai dacă soțul o neglija peste măsură, fără nicio vină din partea ei, caz în care îi spunea „nu mai ești vrednic să trăiesc cu tine” și, luându-și zestrea, se întorcea la căminul tatălui ei.

Repudierea din partea soției se putea face însă numai printr-o hotărâre a tribunalului, spre deosebire de repudierea din partea soțului, care se făcea printr-o simplă scrisoare pecetluită cu sigiliul bărbatului.¹

---

¹ V. Hanga, Mari legiuitori ai lumii, Ed. Științifică și Enciclopedică, București 1977, p. 67-73, O. Drîmba, Istoria culturii și civilizației, vol. I,